

به نام خدا

پاس و آفرین خدای راست

آنگه احترام رشتان به پرتو روشنی و پاکی او اندتابنده

و چرخ گردون به خواست و فرمان اوست پاینده

«تاریخ جهانگشای جوینی»

مقدمهٔ مولف

با حمد و ستایش باری تعالی که توانایی جمع‌آوری و تدوین مطالب کتاب حاضر را به این جانب اعطا فرموده است.

این مجموعه شامل خلاصه درس و ۱۹۰۰ تست تالیفی و کنکوری در بخش تاریخ جهان برای دانشجویان رشته تاریخ می‌باشد. لازم به ذکر است که در مورد بعضی از تست‌ها سعی شده علاوه بر پاسخ آن برای روشن‌تر شدن مطالب توضیحاتی پیرامون آن داده شود تا عمق مطلب برای دانشجویان عزیز روشن‌تر و تا حد ممکن نیاز مراجعه به منابع و ماخذ دیگر کمتر گردد. از آنجایی که محدوده تاریخ جهان بسیار وسیع می‌باشد سعی شده به طور مختصر مطالب کنکوری استخراج و در اختیار داوطلبان عزیز گماشته شود. سوالات کنکور سراسری کارشناسی ارشد تاریخ از شش بخش زبان تخصصی، عربی، تاریخ ایران باستان، تاریخ اسلام، تاریخ جهان و تاریخ ایران دوره اسلامی تشکیل شده است و هر بخش شامل ۳۰ سوال می‌باشد. متقاضیان محترم همان‌طور که مستحضرنند برای قبولی در گرایش مورد نظر باید به تمامی گرایش‌ها پاسخ گویند و این گونه نیست که فقط گرایش مورد نظر را پاسخ داده و دیگر گرایش‌ها را جواب نداده و یا درصد کمی از سوالات را پاسخ گویند. در راستای این مسئله در تمام بخش‌ها و گرایش‌های ذکر شده کتابی به سبک و متد همین جلد توسط این جانب تالیف شده است و دانشجویان می‌توانند با مراجعه به آنها، آمادگی بیشتری برای شرکت در آزمون کنکور به دست آورند.

امید است کتاب حاضر بتواند در جهت پیشبرد توان علمی خوانندگان گرامی گام‌های مؤثری برداشته باشد. در پایان لازم می‌دانم از استاد بزرگوارم آقای دکتر فرح‌الله احمدی که در تمام دوران دانشجویی، من و دیگر دانشجویان را از معرفت اخلاقی و تاریخی خود بهره‌مند ساختند و همچنین دوست عزیزتر از جانم آقای علی ابوالقاسمی کارشناس ارشد مسایل قفقاز و آسیای مرکزی که مرا در تدوین این مجموعه یاری فرمودند تشکر و قدردانی کنم و توفیقات پروردگاری را برای ایشان و خانواده محترمشان آرزومندم.

مهدی وزین افضل

بهار ۱۴۰۰

فهرست مطالب

۱	فصل اول: تمدن کرت
۳	فصل دوم: یونان باستان
۳	بخش اول: اسپارت
۵	بخش دوم: آتن
۹	بخش سوم: جنگ‌های پلوپونز
۱۰	بخش چهارم: تمدن یونان
۲۱	فصل سوم: روم باستان
۴۱	فصل چهارم: امپراطوری روم غربی و بربرها
۴۵	فصل پنجم: تحولات جهان از آغاز تا قرن سیزدهم میلادی
۴۵	بخش اول: فرانسه از آغاز تا قرن سیزدهم
۴۹	بخش دوم: انگلستان از آغاز تا قرن سیزدهم
۵۲	بخش سوم: ژرمانی و ایتالیا از آغاز تا قرن سیزدهم
۵۶	بخش چهارم: اسلاوها و روسیه از آغاز تا قرن سیزدهم
۵۸	بخش پنجم: امپراطوری بیزانس از آغاز تا قرن سیزدهم
۶۲	بخش ششم: جنگ‌های صلیبی
۶۷	بخش هفتم: هند از آغاز تا قرن سیزدهم
۶۹	بخش هشتم: چین از آغاز تا قرن سیزدهم
۷۲	بخش نهم: ژاپن از آغاز تا قرن سیزدهم
۷۳	بخش دهم: مصر باستان
۸۳	فصل ششم: تحولات جهان از قرن سیزدهم تا قرن شانزدهم میلادی
۸۳	بخش اول: فرانسه از قرن سیزدهم تا قرن شانزدهم
۸۶	بخش دوم: انگلستان از قرن سیزدهم تا قرن شانزدهم
۸۹	بخش سوم: جنگ‌های صدساله
۹۰	بخش چهارم: ژرمانی و ایتالیا از قرن سیزدهم تا قرن شانزدهم
۹۲	بخش پنجم: روسیه از قرن سیزدهم تا قرن شانزدهم
۹۳	بخش ششم: امپراطوری بیزانس از قرن سیزدهم تا قرن شانزدهم
۹۳	بخش هفتم: نظام فئودالیزم و پیشرفت مسیحیت در قرون وسطی
۱۰۱	بخش هشتم: کشورهای فرعی اروپا از آغاز تا قرن شانزدهم
۱۰۵	بخش نهم: چین از قرن سیزدهم تا قرن شانزدهم
۱۱۳	فصل هفتم: اروپا و رنسانس
۱۳۱	فصل هشتم: اکتشافات جغرافیایی
۱۳۲	بخش اول: اکتشافات پرتغالی‌ها
۱۳۳	بخش دوم: اکتشافات اسپانیایی‌ها
۱۳۴	بخش سوم: اکتشافات هلندی‌ها
۱۳۴	بخش چهارم: اکتشافات فرانسوی‌ها
۱۳۵	بخش پنجم: اکتشافات انگلیسی‌ها
۱۳۷	فصل نهم: اصلاحات مذهبی (رفرم) در اروپا

۱۴۵	فصل دهم؛ تحولات جهان در قرون شانزدهم و هفدهم میلادی
۱۴۵	بخش اول: اسپانیا و هلند در قرون شانزدهم و هفدهم
۱۴۶	بخش دوم: انگلستان در قرون شانزدهم و هفدهم
۱۴۹	بخش سوم: فرانسه در قرون شانزدهم و هفدهم
۱۵۳	بخش چهارم: جنگ‌های سی ساله
۱۵۴	بخش پنجم: روسیه در قرون شانزدهم و هفدهم
۱۵۵	بخش ششم: ترکان عثمانی از ابتدا تا قرن هفدهم
۱۵۷	بخش هفتم: هند در قرون شانزدهم و هفدهم
۱۵۸	بخش هشتم: چین در قرون شانزدهم و هفدهم
۱۶۷	فصل یازدهم؛ تحولات جهان از قرن هجدهم میلادی تا جنگ جهانی اول
۱۶۷	بخش اول: فرانسه از قرن هجدهم تا جنگ جهانی اول
۱۷۸	بخش دوم: انگلستان از قرن هجدهم تا جنگ جهانی اول
۱۸۵	بخش سوم: آلمان و پروس و اتریش از قرن هجدهم تا جنگ جهانی اول
۱۹۱	بخش چهارم: ایتالیا از قرن هجدهم تا جنگ جهانی اول
۱۹۳	بخش پنجم: روسیه و عثمانی از قرن هجدهم تا جنگ جهانی اول
۱۹۹	بخش ششم: آمریکا از قرن هجدهم تا جنگ جهانی اول
۲۰۱	بخش هفتم: هند از قرن هجدهم تا جنگ جهانی اول
۲۰۲	بخش هشتم: چین از قرن هجدهم تا جنگ جهانی اول
۲۰۳	بخش نهم: ژاپن از قرن هجدهم تا جنگ جهانی اول
۲۰۴	بخش دهم: مصر از قرن هجدهم تا جنگ جهانی اول
۲۲۷	فصل دوازدهم؛ تحولات بین‌الملل در جنگ جهانی اول
۲۳۹	فصل سیزدهم؛ تحولات بین‌الملل در بین دو جنگ جهانی اول و دوم
۲۶۵	فصل چهاردهم؛ تحولات بین‌الملل در جنگ جهانی دوم
۲۷۱	فصل پانزدهم؛ تحولات بین‌الملل از پایان جنگ جهانی دوم تا امروز
۲۷۹	فصل شانزدهم؛ تست‌های کشورهای مختلف از آغاز تا جنگ جهانی اول
۲۷۹	بخش اول؛ انگلستان
۲۹۹	بخش دوم؛ فرانسه
۳۴۵	بخش سوم؛ آلمان و ایتالیا
۳۷۲	بخش چهارم؛ جنگ‌های صلیبی
۳۷۸	بخش پنجم؛ یونان باستان
۳۹۱	بخش ششم؛ روم باستان
۴۰۸	بخش هفتم؛ بیزانس و عثمانی
۴۲۰	بخش هشتم؛ روسیه
۴۳۲	بخش نهم؛ کشورهای فرعی اروپا
۴۳۹	بخش دهم؛ آمریکا
۴۴۳	بخش یازدهم؛ مصر
۴۴۸	بخش دوازدهم؛ هند و چین و ژاپن
۴۶۱	پاسخ سؤال‌ها
۵۱۱	فصل هفدهم؛ تست‌های تحولات بین‌الملل از جنگ جهانی اول تا امروز
۵۴۴	پاسخ سؤال‌ها
۵۵۷	آزمون سراسری ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۰
۵۸۲	منابع و مآخذ

جزیره کرت در مدیترانه قرار دارد و رابطه تجاری و سیاسی با مصر و آسیای صغیر داشت. به همین دلیل رابط میان سه قاره‌ای بود که نخستین تمدن‌ها در آنجا به وجود آمده‌اند. پایتخت کرت در گذشته کاندیا نام داشت که امروزه به نام هراک لیون مشهور می‌باشد. تمدن کرت را به دلیل اینکه بر عصر تاریخی یونان مقدم بود تمدن ما قبل هلن می‌نامند. این تمدن به تمدن اژه نیز مشهور است زیرا در جزایر و سواحل دریای اژه بسط یافته است. مهمترین شهری که در حدود ۲۴۰۰ ق.م در کرت ساخته شده است کنوسوس نام دارد. پادشاهان و امیران شهر کنوسوس به مینوس شهرت داشتند. علایم قدرت و سلطنت شاهان کرت تبرودم و گل زنبق بود. اهالی کرت در اواسط هزاره دوم پیش از میلاد به پرورش اسب پرداختند. در قرون هفدهم و شانزدهم پیش از میلاد سیادت دریایی در مدیترانه به دست دریانوردان کرتی افتاد. اساس تمدن کرت بر تجارت دریایی و تسلط بر دریا (تالاسوکراسی) استوار بود. یونانی‌ها شهرنشینی و تشکیل اجتماعات مدنی را از همین مردم ما قبل هلن آموختند. در سال ۱۴۵۰ ق.م پادشاهی به نام مینوس بر سراسر جزیره اژه استیلا یافت و دولت مقتدری به وجود آورد که به عنوان نخستین امپراطوری دریای اژه مشهور می‌باشد. در کرت سه نوع خط معمول بود. ۱- هیروگلیف ۲- خط ساده ۳- خط ساده *B*. که بیشتر کتیبه‌های کرت به خط ساده *B* نوشته شده‌اند. بزرگ‌ترین خدای کرتی‌ها ول خانوس (زنوس کرت) نام داشت. کاهنان کرت به مردم اعلام می‌کردند که شاه کرت از نسل ول خانوس است. زبان کرتی از نوع هند و اروپایی بود و به زبان هیتی شباهت داشت. تمدن کرت به دلیل انقلابات داخلی و از دست دادن بازارهای تجاری و خشکسالی و از بین رفتن جنگل‌ها رو به زوال گذاشت و در نهایت در

سال ۱۴۰۰ ق.م با هجوم اقوام آکنی منقرض شد. آرتور اوانس به دلیل اکتشافات سودمندش در کرت از جمله کاخ مینوس لقب نایت (شوالیه سلحشور) گرفت.

اقوام آکنی که باید آنها را قدیمی‌ترین خانواده یونانی دانست، در حدود دو هزار سال پیش از میلاد وارد تسالی شدند. برخورد مردم کرت و آکنی‌ها تمدن جدیدی را در سرزمین کرت به وجود آورد که به تمدن آکنی (می سنی یا هالادی) مشهور شد. کم‌کم دسته‌های دیگری از قبایل هند و اروپایی مانند آتولی‌ها و ایونی‌ها به آکنی‌ها پیوستند و بدین ترتیب در فاصله قرن چهاردهم و دوازدهم پیش از میلاد تمدن آکنی به اوج کمال خود رسید. آکنی‌ها موفق به شکست کرتی‌ها و خارج کردن آنها از صحنه سیاسی شدند. آکنی‌ها سعی کردند که قدرت خود را به سوی دریای سیاه (پونت اوکسن) گسترش دهند ولی شهر تروا را مانع این هدف خود می‌دیدند و بدین ترتیب جنگ شدیدی میان یونان و مردم تروا به وقوع پیوست. رهبری یونانیان را در این جنگ آگاممنون پادشاه می‌سن و رهبری مردم تروا را (پریان) پادشاه تروا به عهده داشتند. بعد از جنگ سختی، تروا به تصرف یونانیان در آمد. این تصرف آخرین جلوه پیروزی آکنی‌ها محسوب می‌شد. در قرن دوازدهم پیش از میلاد اقوام جدیدی به نام دری‌ها (درین‌ها) که مدت‌ها در تسالی ساکن بودند به یونان هجوم آوردند و جزایر زیادی را به تصرف خود در آوردند و به عمر تمدن آکنی خاتمه دادند.

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

- ۱- تمدن کرتی چه تفاوت اساسی با تمدن مینوسی داشت؟ (سراسری-۸۹)
- ۱) تمدن کرتی در جزیره‌ای به همین نام و تمدن مینوسی در پلوپونز شکل گرفت.
 - ۲) تمدن کرتی با تمدن اژه‌ای و تمدن مینوسی با تمدن کنوسوسی هم زمان بود.
 - ۳) تمدن کرتی مربوط به عصر مفرغ و تمدن مینوسی متعلق به عصر آهن بود.
 - ۴) هیچ تفاوتی با هم نداشتند و هر دو مربوط به تمدن کرتی بودند.

پاسخنامه پرسش‌های چهارگزینه‌ای

- ۱- گزینه (۴).

به موجب افسانه‌ها جد یونانیان هلن نام دارد. سرزمین یونان از جزیره‌های کوچک زیادی تشکیل می‌شود. نخستین اقوام یونانی پلاژگها بودند که در چهار هزار سال ق.م در سرزمین یونان ساکن شدند. آکنی‌ها رفته رفته، بر این قوم غلبه و قدرت را در دست گرفتند. در قرن دوازدهم ق.م سه طایفه از یونانیان مشهور بودند ۱- دریه‌ها ۲- ائولیه‌ها ۳- ایونیه‌ها. از مهمترین منظومه‌هایی که در ادبیات یونان باقی مانده است شاهکار هومر به نام ایلیاد و اودیسه می‌باشد که در قرن هشتم قبل از میلاد نوشته شده است. کتاب ایلیاد منظومه‌ای است که از اختلاط داستانهای ائولی و ایونی به وجود آمده است و موضوع آن شرح جنگ‌های یونانیان با مردم تروا می‌باشد. موضوع کتاب اودیسه نیز شرح حال اودیسیس جنگجوی یونانی است. این دو کتاب اطلاعات مفیدی از اوضاع جامعه یونان در هزاره اول ق.م ارائه می‌دهند. در یونان زمان هومری نمایندگان اشراف بر مردم حکومت می‌کردند. ولی توده مردم ساده و جزء جامعه اشتراکی، هنوز حقوق خود را حفظ می‌کرد. اشرافیت در مواقعی به خصوص در هنگام جنگ‌ها خلق را به حساب می‌آورد و برای اخذ تصمیمات مهم ناگزیر آنان را به مجمع عمومی فرا می‌خواند. بنیان‌گذاران تاریخ نوین، این نظام را دموکراسی نظامی می‌نامند. این نظام روابط سیاسی دوران انتقالی بین جامعه اولیه و جامعه طبقاتی برده‌دار که در پی آن به وجود آمد را مشخص می‌کند.

بخش اول: اسپارت

یکی از بخش‌های دور افتاده جزیره پلوپونز که تقریباً از سایر قسمت‌های این جزیره جدا است لاکونی نام دارد.

موقعیت جغرافیایی این سرزمین به گونه‌ای بود که نفوذ به آن بسیار مشکل و به همین دلیل ساکنان آن از امنیت لازم برخوردار بودند. دری‌ها در حدود قرن دوازدهم پیش از میلاد بر دهکده‌های لاکونی دست یافتند و کشور واحدی به نام اسپارت به وجود آوردند و برای احیاء خاطری گذشته نام لاسه‌دمون (پایتخت قدیم آکئی‌ها) را به آن گذاشتند. اسپارتی‌ها در قرون هشتم و هفتم ق.م سرزمین مسنی را بعد از جنگ‌های طولانی مدت مسنی، به تصرف خود در آوردند. در اواخر قرن هشتم ق.م اسپارتی‌هایی که به پارتنی معروف شده بودند مستعمره‌ای در تارانت به وجود آوردند. اسپارتی‌ها در قرن ششم ق.م قدرت خود را در حوزه مدیترانه گسترش دادند و به فکر تشکیل اتحادیه‌ای با ملل مغلوب افتادند.

بهترین اراضی ملل مغلوب بین اسپارتی‌ها تقسیم شد. آنها اطاعت اسپارتی‌ها را پذیرفتند منتهی، آنها که به میل و رضا تسلیم شدند، حقوق مدنی سابق را حفظ کرده فقط از حقوق سیاسی محروم گشتند. این عده را پریک می‌خواندند و کسانی که دست از مقاومت بر نداشته بودند گرفتار رنج و فشار بیشتری شدند و جزو طبقه برده‌ها (هیلولت‌ها) در آمدند.

طبقات اجتماعی مردم اسپارت: ۱- واقران: این طبقه از جنگ‌جویان اسپارتی تشکیل می‌شد. افراد آن از تمام مزایا و حقوق سیاسی استفاده می‌کردند. شرایط عضویت در این طبقه این بود که فرد باید فرزند یک اسپارتی اصیل می‌بود و مراحل تربیت بدنی و نظامی و اخلاقی سخت اسپارت را رعایت می‌کرد و مطیع قانون می‌بود. ۲- پریک‌ها: در قصابات مستقل خود آزادانه زندگی می‌کردند، از حقوق سیاسی و پاره‌ای از حقوق مدنی خود محروم بودند، در نظام خدمت می‌کردند، حق ازدواج رسمی با زنان اسپارتی را نداشتند، اجازه خرید زمین‌های شهری به آنها داده نمی‌شد، آنها باید در زمین‌های معروف به پریوئی کیس کار می‌کردند و فعالیت آنها در تمام شئون زندگی آزاد بود. ۳- هیلولت‌ها: هیلولت‌ها از طرف دولت در اختیار افراد گذاشته می‌شدند. این افراد حق فروش و اخراج آنها از اراضی یا بدرفتاری و کشتن و همچنین حق آزاد کردن آنها را نداشتند.

در اسپارت دو مجلس وجود داشت؛

۱- آپلا (مجلس ملی)؛ این مجلس مظهر حاکمیت ملی به شمار می‌رفت و وظایفی همچون

انتخاب قضاات و اعضای گروزیا و افورها و همچنین تصمیم برای صلح و جنگ داشت.

۲- مجلس (گروز) یا (شیوخ)؛ این مجلس ۲۸ عضو داشت که شصت سال به بالا داشتند و

مادام‌العمر به این سمت می‌رسیدند. مهمترین وظایف این مجلس؛ اداره سیاست خارجی،

تنظیم و اجرای طرح‌های مفید برای امور داخلی و بتصویب رساندن آنها در مجمع ملی بود.

دو پادشاه اسپارت نیز به عنوان رئیس در این شوری عضویت داشتند و رأی پادشاهان

مساوی با رای سایر اعضاء گروزیا بود.

پادشاه مقام اول را در اسپارت داشت و اختیارات مذهبی و نظامی و قضایی در دست وی بود. پادشاهان اسپارت از دو خانواده آژید و اوری پونتید انتخاب می‌شدند. کم‌کم قدرت پادشاهان کاسته شد و اختیارات به دست اشراف افتاد. مردم اسپارت از شخصی به نام لیکورگ تقاضا کردند برای آنها قانونی بنویسد و او نیز قوانین اسپارت را پس از مسافرت‌ها و مطالعه در قوانین و حقوق خارجی نوشت که موضوعات مختلفی همچون اراضی، حکومت شهر، تشکیل خانواده و تربیت را شامل می‌شد. بر طبق قوانین لیکورگ؛ زمین‌ها میان مردم اسپارت تقسیم شد، هیچ‌کس حق نداشت سهم زمین خود را بفروشد، اسپارته‌ها نمی‌توانستند جز وظایف لشگری به کار دیگری بپردازند و اسپارت کماکان به وسیله دو پادشاه اداره می‌شد. قوانین لیکورگ به جنگ‌های داخلی اسپارت خاتمه داد.

- در اسپارت افورها عالی‌ترین مقام قضایی را داشتند و زیر نظر پادشاهان و مجلس گروزیا انجام وظیفه می‌کردند. آنها حق محاکمه پادشاهان، تفسیر قوانین، پذیرفتن سفراء، عقد معاهدات، احضار سرداران، تعلیق قضات و جریمه آنها و دعوت مردم به اطاعت از قانون را داشتند. افورها به مدت یکسال از طرف مجلس آپلا انتخاب می‌شدند.
- هوپلیتها در اسپارت سربازان مجهزی بودند که در میدان جنگ دسته‌دسته به هم متصل می‌شدند و از هشت تا ده ردیف تشکیل می‌گردیدند.

بخش دوم: آتن

آتن یا (آتیک) شبه جزیره‌ای بود که در مرکز یونان قرار داشت. این سرزمین ابتدا در دست مهاجمان کرتی بود و سپس یکی از افراد قبیله آئولی به نام تزه زمام را در دست گرفت و مردم فاتح کرت را از آتن بیرون راند و قسمت‌های مختلف آتن را متحد کرد. از قرن هشتم ق.م آکروپول مرکز و پایتخت تمام آتن محسوب می‌شد. آکروپول یک قسمت از شهر آتن بود که چون مرتفع‌تر از سایر قسمت‌های آتن بود، دفاع از آن به سهولت انجام می‌گرفت.

آتن نیز مانند تمام شهرهای یونانی به وسیله پادشاهان اداره می‌شد. تاریخ سلطنت این پادشاهان را «عصر طلایی» آتن خوانده‌اند. کودروس آخرین پادشاه آتن مورد هجوم اقوام دری ساکن پلوپونز قرار گرفت و در راه دفاع از وطن جان داد. بعد از مرگ او، اوپاتریدها قدرت را در آتن به دست گرفتند و حکومت سلطنتی در آتن لغو شد. در سال ۶۸۳ ق.م اداره آتن به شورایی نه نفره از آرکنت‌ها سپرده شد. آرکنت اپونیم امور کشوری را زیر نظر داشت. آرکنت پلمارک فرماندهی سپاهیان را بر عهده داشت، یک آرکنت نیز عهده‌دار امور مذهبی بود و شش آرکنت دیگر که به تسموت‌ها معروف بودند، به کارهای قضایی می‌پرداختند. بدین‌گونه، حکومت آریستوکراسی یا اشرافی در آتن به وجود آمد. آرئوپاژ شورایی در آتن بود که وظایفی همچون: کمک کردن در کارها به آرکنت‌ها، نظارت در اجرای قوانین و تنبیه کسانی که قانون را نقض می‌کردند، داشت.

مردم آتن از شیوه حکومت اوپاتریدها راضی نبودند بدین ترتیب در سال ۶۲۱ ق.م دراکون مجموعه قوانینی را در آتن نوشت ولی این قوانین طبقه محروم جامعه آتن را راضی نکرد. در سال ۵۹۴ ق.م سولون قوانین جدیدی در آتن نوشت که مهمترین مفاد آن ۱- منع کردن فروش بدهکارانی که قدرت پرداخت دین خود را نداشتند. ۲- اعطای حقوق مساوی به تمام افراد مدنی ۳- واگذاری حکومت از آرکنتها به دست شورای چهارصد نفری و مجمع ملی ۴- بازگشت خانواده آلکمونید به وطن ۵- تقسیم طبقات اجتماعی آتن به چهار قسمت، پانتا کوزیومدیمن، هی پیئیس، زوژیتها و تتها. قوانین سولون به قوانین سی ساخته (برداشتن بارها و تعهدات) معروف شد. با قوانین سولون قدرت اشراف کاهش پیدا کرد ولی همچنان اختلاف طبقاتی در آتن پا بر جا ماند. بعد از مرگ سولون سه حزب در آتن فعالیت می کرد.

- ۱- پدینها: حزب اشراف که لیکورگ آن را رهبری می کرد. اعضای این حزب، ساکنان جلگه حاصل خیز پدیون بودند و از منافع ملاکان ثروتمند دفاع می کردند.
- ۲- پارالیینها (منطقه دریایی): رهبری این حزب بر عهده مگاگلوس بود. این حزب از منافع محافل بازرگانی و صنعتی منطقه ساحلی دفاع می کرد. حزب پارالیین در مجموع محافظه کار بود و از قوانینی که سولون وضع کرده بود، فراتر نمی رفت.
- ۳- دیاکریینها (کوهستانیان): این حزب از دهقانان کم درآمد که از عدم تقسیم مجدد اراضی ناراضی بودند و نیز از تتها و چوپانان تشکیل می شد و دموکراتیک ترین حزبی بود که رویای یک نوسازی اساسی عمومی را در سر می پروراند. در رأس این حزب پیزیسترات قرار داشت که توانست قدرت را در دست گیرد.

پیزیسترات: قوانین سولون را تغییر نداد، اراضی کشاورزی را میان فقراء تقسیم کرد، تئاتر در زمان وی در آتن شروع شد، با کمک طبقه تتها به مقام جباری آتن رسید، به توسعه قلمروی آتن پرداخت، آزادی کشتی رانی را در خلیج سارونیک به راه انداخت، در آکروپل معبد آتنا را بنا کرد و برای کشور پول مخصوص سکه زد. بعد از مرگ پیزیسترات فرزندش هی پیاس قدرت را در دست گرفت. عده ای بر علیه او توطئه کردند و برادرش هی پارک را کشتند. هی پیاس از این سوءظن جان سالم به در برد و به ایران نزد داریوش اول هخامنشی پناهنده شد.

کلیستن: وی تغییراتی جزئی در قوانین سولون داد و شورای ۴۰۰ نفری را به شورای ۵۰۰ نفری به نام بوله تبدیل کرد. اعضای این شورا انتخابی نبودند و از راه قرعه کشی انتخاب می شدند. کلیستن به بسیاری از خارجیان حقوق مدنی داد و ترتیب استراسیسم را معمول کرد که براساس آن ملت آتن می توانست یک فرد مدنی را که مرتکب جنایت و خیانتی نشده ولی حس جاه طلبی و قدرتی زیاده از حد داشت تبعید کند. براساس این قانون فقط فردی که بیم خطری از او می رفت تبعید می شد و بقیه افراد خانواده و اموال و حقوق اجتماعی او از هر نوع تعرض مصون می ماند.

کلیستن در ادامه اصلاحات خود اهالی آتن را به ده قبیله و هر قبیله را به ده قصبه و بلوک تقسیم کرد و به هر قبیله سه تری تی اختصاص داد (هر تری تی زمینی بود که در یک ناحیه طبیعی جداگانه قرار داشت) بدین ترتیب تقسیم اراضی را جایگزین سلسله مراتب قبیله‌ای کرد.

در قرن ششم ق.م آتنی‌ها برای پیشبرد دموکراسی دو کار عمده انجام دادند. ۱- اراضی متصرفی جدید را میان آتنی‌ها تقسیم کردند. این طرز تقسیم اراضی به کلروکی معروف شده و موجب تقویت مواضع قدیم آتن شد. بدین ترتیب دو هزار خانواده در این اراضی ساکن شدند. ۲- سپاهیان آتن به ده قسمت تقسیم شد و فرماندهی که عنوان استراتژ داشت در رأس آن قرار گرفت.

جنگ‌های مدی: تا اواخر قرن ششم ق.م در یونان شهرهایی وجود داشت که مردم هر یک از آنها برای حفظ منافع خویش در تلاش بودند و اغلب نزاع‌های خونینی بر سر حفظ همین منافع میان آنها به وقوع می‌پیوست. ولی در بعضی مواقع اتحادیه‌هایی نیز میان آنها برقرار می‌شد مثل اتحادیه ایونی که جنبه سیاسی داشت و اتحادیه کالوریا که جنبه اقتصادی داشت و اتحادیه دلف که از جنبه مذهبی برخوردار بود. در قرن ششم ق.م داریوش اول پادشاه هخامنشی برای سرکوب شورش سکاها به آسیای صغیر لشکر کشید ولی نتوانست کاری از پیش ببرد. شهرهای یونانی آسیای صغیر از این فرصت استفاده کردند و قیام نمودند. این شورش به «شورش ایونیه‌ها» معروف شد. شورشیان در سال ۴۹۸ ق.م به سارد حمله و این شهر را آتش زدند. داریوش اول شهرهای شورش را سرکوب کرد و با تصرف میلِت و آتش زدن این شهر به شورش ایونی‌ها خاتمه داد. وجود یونان آزاد که در حال تکامل و تحول بود با توسعه امپراطوری پارسی در سواحل مدیترانه سازگار نبود به همین دلیل داریوش اول تصمیم گرفت قدرت خود را در آن سوی دریای اژه بسط دهد. سپاهیان پارسی در سال ۴۹۲ ق.م با کمک هی‌پیاس از هلس‌پونت گذشتند و در سال ۴۹۰ ق.م به سواحل آتن رسیدند. آتنی‌ها از اسپارت و پلاته تقاضای کمک کردند. اسپارتی‌ها قول مساعدت دادند ولی پلاته‌ای‌ها به سرعت نیروی کمکی فرستادند. جنگ در سال ۴۹۰ ق.م در جلگه ماراتن رخ داد. فرمانده ایرانی‌ها داتیس و آرتافرن و فرمانده آتنی‌ها میلِتیا بود. پارسی‌ها در این جنگ شکست خورده و عقب‌نشینی کردند. خشایار شاه پسر داریوش اول مصمم به گرفتن انتقام جنگ ماراتن بود به همین دلیل به یونان لشگرکشی کرد. در این لشگرکشی طرح مردونیوس مورد قبول واقع شد. بر طبق این طرح قرار شد نیروی زمینی از راه هلس‌پونت و تراس به یونان مرکزی برود و نیروی دریایی در سواحل مامور تامین آذوقه و مهمات و در صورت لزوم کمک به عملیات آنها باشد. مهندسین یونانی و فنیقی از جانب پارسی‌ها مامور شدند با قایق دو پل بر روی هلس‌پونت ببندند و ترعه‌ای در شبه جزیره آتوس حفر کنند. در سال ۴۸۱ ق.م نمایندگان نواحی مختلف یونان در معبد پوزه ایدون دور هم جمع شدند و با هم متحد و کنفدراسیون سیماختی (اتحاد دفاعی) را به وجود آوردند و با هم علیه پارسی‌ها متحد شدند. ایرانیان در تنگه تروموپیل با قوای اسپارتی‌ها به رهبری

لئونیداس مواجه شدند. آنها در نهایت با دادن تلفات زیادی موفق به کشتن لئونیداس و سربازانش شدند. ایرانی‌ها پیشروی خود را ادامه دادند و در سالامیس با قوای یونانی به رهبری تمیستوکل برخورد کردند. در جنگ دریایی سالامیس پارسی‌ها شکست خوردند. ولی در ادامه موفق به تصرف آتن و آتش زدن آن شدند. خشایار شاه که بخش زیادی از نیروهای خود را از دست داده بود، تصمیم به مراجعت گرفت و ادامه کار را به سردار خود مردونیوس وا گذاشت. مردونیوس در تسالی اوضاع سپاه خود را سامان بخشید. در یونان نیز تمیستوکل با آن همه فداکاری وجهه خود را از دست داد و فرماندهی قوای زمینی به آریستید و فرماندهی نیروی دریایی به گزانتیپ رسید. مردونیوس در سال ۴۷۹ ق.م به طرف آتن حرکت کرد.

آتنی‌ها از اسپارته‌ها کمک طلبیدند ولی کمکی از اسپارته به آتن نشد و مردونیوس موفق به فتح آتن گردید. آتنی‌ها که به سالامیس پناهنده شده بودند مجدداً از اسپارته‌ها کمک خواستند و پادشاه اسپارته به نام پوزانیاس نیروهای خود را برای آزادسازی آتن به آن ناحیه اعزام کرد. پارسی‌ها و یونانی‌ها به رهبری پوزانیاس در سال ۴۷۹ ق.م در محلی به نام پلاته به نبرد پرداختند که این جنگ با شکست پارسی‌ها و قتل مردونیوس پایان یافت. در جنگی دیگر که در میکال رخ داد یونانی‌ها به رهبری گزانتیپ موفق به شکست پارسی‌ها شدند. جنگ‌های پارسی‌ها و یونانیان در طول تاریخ به جنگ‌های مدیک (مدی) معروف شد. جنگ‌های مدی پس از واقعه میکال پایان نیافت و تا سی سال این جنگ‌ها ادامه داشت.

در سال ۴۷۷ ق.م پوزانیاس با نیروی دریایی خود به اسپارته بازگشت و آتن یک اتحادیه دریایی علیه پارسی‌ها به نام دلوس با جزایره دریایی اژه ایجاد کرد. مبتکر ایجاد این اتحادیه آریستید بود. در این زمان در آتن شخصی به نام سیمون قدرت را در دست گرفت. وی بر تمیستوکل فایق آمد و او را براساس قانون استراسیسم نفی بلد کرد. تمیستوکل نیز به دربار اردشیر اول هخامنشی پناهنده شد. در سال ۴۴۹ ق.م صلح کالیاس میان آتنی‌ها و اردشیر اول هخامنشی منعقد شد. این صلح به جنگ‌های مدی خاتمه داد. براساس صلح کالیاس استقلال شهرهای یونانی آسیای صغیر به رسمیت شناخته شد.

پریکلس؛ وی با دوست صمیمی خود افیالتس، اصلاحات اساسی را در آتن ایجاد کرد و به تدوین قوانین اجتماعی پرداخت. اقدامات آنها عبارت بود از؛ به زوژیت‌ها و تت‌ها حق رسیدن به مقام آرکنتی داده شد، تمام تلاش به کار رفت تا سیاست پان هلنی و اتحاد دولت شهرهای یونانی عملی شود ولی این تلاش بی‌ثمر بود، سراسر امپراطوری آتن به پنج قسمت (ایونی - کاری - هلس‌پونت - جزایر دریای اژه - تراس) تقسیم شد، معبد پارتنون و معبد ارک تئیون و مجسمه آتنا (خدای جنگ) ساخته شد، یک دموکراسی بی‌سابقه در آتن حکم‌فرما شد و جمهوری دموکراتیک آن به وجود آمد.

دوره پریکلس به دلیل حضور شخصیت‌های معتبر و اصلاحات اساسی به «عصر طلایی» آتن و یونان مشهور شد. هنر یونان در عصر پریکلس به کمال خود رسید و آتن مرکز صنعت و هنر یونان شد. از شاعران و تئاترنویسان عصر پریکلس می‌توان به اشیل، سوفوکل، آریستوفان و اوری‌پید اشاره کرد.

بخش سوم: جنگ‌های پلوپونز

بعد از جنگ‌های مدی آتن در زمینه‌های مختلفی به پیشرفت‌های زیادی دست یافت و این امر کینه و حسادت دولت شهرهای دیگر یونان را سبب شد. اسپارت با اعضای اتحادیه پلوپونز علیه آتن لشکر کشید. آتن از نظر نیروی دریایی قدرتمند بود ولی در خصوص نیروی زمینی ضعیف‌تر از رقیب خود اسپارت بود. در سال ۴۶۰ ق.م در آتن طاعونی رخ داد که در طی آن پریکلس رهبر آتنی‌ها فوت کرد. پریکلس خطابه‌ای معروف درباره جنگ‌های پلوپونز دارد که در آن بیشتر به ستایش سربازان گمنام در این جنگ‌ها اشاره می‌کند. بعد از پریکلس، در آتن شخصی به نام کلتون به قدرت رسید. او در جنگ آمفی‌پولیس به دست برازیداس فرمانده اسپارتی‌ها کشته شد. بعد از مرگ کلتون آریستوکرات‌ها که رهبری آن‌ها را نیسیاس بر عهده داشت در آتن به قدرت رسیدند. در سال ۴۲۱ ق.م صلحی میان آتن و اسپارت به امضاء رسید که به صلح نیسیاس مشهور شد. مهمترین ماده این صلح این بود که هر دو ملت از فتوحات خود چشم‌پوشند. ولی کرنس و تب از امضای این عهدنامه خودداری کردند.

در سال ۴۱۳ ق.م بعد از صلحی سی ساله دوره دوم جنگ‌های پلوپونز شروع شد. آلسی‌بیاد یکی از آتنی‌ها بود و به دلیل مشکلی که با سیاستمداران آتنی داشت به پناه اسپارتی‌ها رفت. وی اسپارتی‌ها را تشویق به اتحاد با داریوش دوم هخامنشی کرد و اهالی ایونی را علیه آتن به شورش واداشت. اسپارتی‌ها نیز با تیسافرن ساتراپ لیدی اتحاد بستند. ولی مدتی بعد آلسی‌بیاد از کار خود پشیمان شد و به آتن بازگشت و فرماندهی آتنی‌ها را عهده‌دار شد و به پیروزی‌های بزرگی دست یافت. در این زمان فرماندهی نیروی دریایی اسپارتی‌ها را فردی به نام لیزاندر عهده‌دار بود. آلسی‌بیاد در جنگی از اسپارتی‌ها شکست خورد و مجدداً از طرف آتنی‌ها تبعید شد. کونون جانشین آلسی‌بیاد شد. در جنگی که در آگوس‌پوتامس رخ داد، لیزاندر بر کونون غلبه کرد و نیروی دریایی آتنی‌ها را نابود کرد. در سال ۴۰۴ ق.م آتن شرایط صلح اسپارت را پذیرفت و حصارهای شهر را ویران کرد و از تمام متصرفات خود چشم‌پوشید و حکومت دموکراسی را ترک گفته و به استقرار قوای اسپارتی در آکروپل رضایت داد. هخامنشیان با کمک‌های مالی خود به اسپارتی‌ها نقش مهمی در پیروزی آنها در جنگ‌های پلوپونز ایفا کردند.

بعد از سقوط آتن رهبران دموکرات‌ها ترازوی بول را به ریاست خود انتخاب کردند و او موفق شد مجدداً در آتن دموکراسی برقرار کند. در ایران بعد از مرگ داریوش دوم پسرش اردشیر دوم به سلطنت رسید. برادر اردشیر به نام کوروش صغیر در آسیای صغیر شورش کرد ولی در جنگ کوناکسا از اردشیر دوم شکست خورد و کشته شد. رابطه اسپارته‌ها و پارسی‌ها که از زمان جنگ‌های پلوپونز دوستانه بود به دلیل جنگ کوناکسا و ادعای اردشیر دوم مبنی بر مطیع کردن تمام شهرهای ایونی تیره شد.

در سال ۳۹۹ ق.م اسپارت تصمیم به جنگ با پارسی‌ها گرفت. اسپارته‌ها سپاهی به فرماندهی آژیلاس به آسیای صغیر برای جنگ با پارسی‌ها فرستادند. در این زمان به علت سرکشی‌های اسپارت دولت شهرهای یونانی علیه اسپارت قیام کردند و دولت اسپارت به ناچار سپاه آژیلاس را از آسیای صغیر فرا خواند. در این شورش‌ها پارسی‌ها به دولت آتن کمک می‌رساندند. اسپارته‌ها به ناچار در سال ۳۸۷ ق.م با پارسی‌ها قرارداد آنتالسیداس را امضاء کردند و بر طبق آن تمام دولت شهرهای یونانی آسیای صغیر تحت سلطه پارسی‌ها در آمد و جزیره قبرس به ایران واگذار شد. اسپارت به راحتی بعد از این صلح در نقاط مختلف یونان مداخله کرد. ولی در این زمان دولت شهر تب به فرماندهی اپامینونداس و پلوپیداس علیه اسپارت شورش کرد و موفق شد در جنگ لوکتر سپاهیان اسپارته‌ها را شکست و پادشاه آنها را بکشد. جنگ لوکتر به سیادت اسپارت خاتمه داد و باعث قدرتمند شدن دولت شهر تب شد. بعد از مدتی که رهبران تب کشته شدند این دولت شهر مانند دولت شهرهای دیگران یونان قدرت خود را از دست داد.

بخش چهارم: تمدن یونان

- مجلس ملی آتن «اکلیزیا» نام داشت. اکلیزیا به عنوان عالی‌ترین محاکم قضایی در مورد اختلاف میان رؤسای دو دسته مختلف و یا خیانت‌های بزرگ علیه امنیت کشور مداخله می‌کرد و فرمان استراسیسم را صادر می‌کرد.
- در یونان باستان به کشاورزان خرد و کوچک «ژئومور» و به اشرافیت ثروتمند و مقتدر «بازیل‌ها» گفته می‌شود. بازیل‌ها زمین‌هایی داشتند که از ملک مشترک جامعه اشتراکی جدا بود و به آنان «تمنوس» گفته می‌شد.
- در قرن پنجم ق.م که به «دوره کلاسیک» معروف است، هنر به حد کمال خود رسید.
- در یونان باستان به محلی که شعراء و موسیقی‌دانان آثار خود را به مردم عرضه می‌کردند، «اودئون» می‌گفتند.
- در نزد یونانیان غایت مطلوب یا کمال در میانه‌روی بوده است که به آن «واسطه زرین» می‌گفتند.

- دمارک، مامورانی در آتن بودند که امور محلی را سرپرستی می‌کردند و فهرست نام اتباع را نگاه می‌داشتند.
- مهاجران خارجی در آتن به «متگ‌ها» معروف بودند.
- یونانیان نخستین اقوام هند و اروپایی بودند که به اروپا رفتند. یونانیان خط خود را از فنیقی‌ها اقتباس کردند.
- معروفترین جغرافیدانان قدیم یونان، آناگزیماندر و اسولاکس می‌باشند. آناگزیماندر نخستین فردی است که یک نقشه جغرافیا ضمیمه کتاب خود کرد.
- در یونان باستان سه سبک معماری به نام‌های دری، کرنتی و ایونی وجود داشت.
- در آتن به میدان بزرگ و عمومی شهر، «آگورا» گفته می‌شد.
- دموکریت از اهالی آبدر، نخستین دانشمندی است که تئوری اتم را وضع کرد.
- نمایان‌ترین کانون‌های تمدن هلنستیک شهرهای اسکندریه و پراگام و انطاکیه بود.
- یونانیان تمام مللی که به زبانی غیر از زبان یونانی تکلم می‌کردند را بربر می‌خواندند و زبان خود را یکی از شواهد وحدت نژادی خویش می‌دانستند.
- نمایندگان مجلس بوله یا شورای پانصد نفری در هنگام تشکیل جلسات این شورا، به ده دسته پنجاه نفری تقسیم می‌شدند که به هر دسته «پری‌تان» گفته می‌شد.
- اهالی آتن به سه دسته تقسیم می‌شدند:
 - ۱- اوپاتریدها که همان اشراف و نجبا بودند. رؤسای خانواده‌های بزرگ جزء این طبقه بودند. اعضای این طبقه برای شرکت در حکومت و بدست آوردن اختیارات کوشش بسیاری می‌کردند. ۲- کشاورزان
 - ۳- تت‌ها که همان بازرگانان و غلامان و بردگان و پیشه‌وران بودند. تت‌ها بازمندگان اقوام مغلوب بودند ولی آزاد زندگی می‌کردند و برای گذراندن زندگی خود، طبق قراردادی در مزارع اشراف به خدمت مشغول می‌شدند.
- در زمان پریکلس بزرگ‌ترین پیشگوی آتن، «لامپون» نام داشت. دوره بعد از جنگ‌های مدی را دوره «عصر طلایی پیشگویان» در سراسر یونان می‌دانند چون حوادث جنگ و طاعون وحشتناکی که در این زمان بروز کرد خاطره دردناکی در مردم گذاشت. به همین جهت توجه آنان به این قبیل مسائل بیشتر و شدیدتر شد.
- بزرگ‌ترین اعیاد آتن «عید پان‌آتنه» بود که به افتخار آتنا ربه‌النوع و حامی شهر آتن بر پا می‌شد. پریکلس قصد داشت این عید را به تمام یونان تعمیم دهد به همین دلیل بناهایی مخصوص تشریفات این جشن «مثل اودئون» برای مسابقات موسیقی و «پارتنون» برای مقرر رب‌النوع ایجاد کرد. «اعیاد دیونیزی» که به افتخار رب‌النوع شراب بر پا می‌شد یکی دیگر از

- عیدهای بزرگ آتن می‌باشد. عید دیگری که از لحاظ شکوه و جلال به عیدهای پان‌آتنه و دیونیزی نمی‌رسید، برگزاری تشریفات و نمایش «اسرار الوزیس» بود.
- «پلات‌ها» در یونان و امدارانی بودند که از پرداخت عام عاجز مانده و به برده مالکان بزرگ مبدل گردیده بودند.
 - از خدایان معروف یونان می‌توان به ۱- کروئوس، خدای زمان ۲- آتنا، خدای جنگ ۳- آپولون، خدای روشنائی و پیشگویی ۴- هرمس، خدای هنرها و علوم ۵- آفرودیت، خدای روشنائی و زیبایی ۶- پوزئیدون، خدای دریا ۷- اسکولاپ، خدای پزشکی ۸- باکوس، خدای شراب ۹- گائیا، خدای زمین ۱۰- اورانوس، خدای آسمان اشاره کرد. مرکز ستایش خدای آپولون، شهر دلف بود که کاهن آن «پی‌تی» نام داشت. یونانیان «کوه المپ» را مسکن خدایان خود می‌دانستند.
 - بزرگ‌ترین بازی‌های یونان بازی‌های المپی بود که در آتن برگزار می‌شد. این بازی‌ها برای تجلیل از زئوس در ناحیه المپی برگزار می‌شد و در مدت برگزاری این جشن‌ها هر نوع عملیات نظامی ممنوع بود. این بازی‌ها هر ۴ سال یکبار برگزار می‌شد و نخستین بازی آن‌ها در سال ۷۷۶ ق.م صورت گرفت و تقویم یونان از روی آن تنظیم گردید. گذشته از بازی‌های المپی، مسابقات دیگری نیز در یونان معمول بود که معروف‌تر از همه، «بازی‌های پی‌تیک» به افتخار آپولون در دلف و بازی‌های ایستیمیک به افتخار پوزئیدون در کرنه و بازی‌های نمه‌پی به افتخار هراکلس در آرگوس بود.
 - به فاصله میان دوره آکنی یعنی نخستین دوره شکوه و درخشندگی هلنیسم با دوره کلاسیک یعنی دوره‌ای که تمدن یونان به وضع بی‌سابقه‌ای پیش رفت، دوره قرون وسطی یونان گفته می‌شود.
 - سوفسطائی‌ها فلاسفه‌ای بودند که به بیان علل اولیه توجه نداشتند و با فرضیه‌های پیشینیان خود مخالفت کرده، طرفدار نظریه شک بودند. پروتاگوراس یکی از این سوفسطائیان است که معتقد بود انسان معیار همه چیز است.
 - آمپدوکل یکی از حکمای قرن ۵ ق.م می‌باشد که عقیده داشت اساس و ریشه تمام موجودات چهار عنصر آتش و هوا و خاک و آب می‌باشد.
 - کراتی نوس و اوپولیس از کمدی‌نویسان معروف یونان بودند که کمدی سیاسی به وسیله آنان رونق و اعتبار کلی گرفت.
 - «نو‌کداری» سازمانی در آتن بود که وظیفه تجهیز و دریافت مالیات‌ها را بر عهده داشت.
 - زئوس‌ها خانواده‌های مخصوص نجبا در آتن بودند.
 - «پلاگوگ‌ها» مربیانی بودند که مردم آتن فرزندان خود را برای تربیت به آنها می‌سپردند.

- به صنعت‌گران آتنی، «دمورژ» گفته می‌شد.
- طالس نخستین فیلسوف هلنی است که به پدر درک ماتریالیستی خودزا معروف گشت.
- در یونان هر شهری پهلوانی داشت. از آنجا که به عقیده مردم یونان هر پهلوانی از وصلت یکی از خدایان با خانواده سلطنتی به وجود می‌آید، پهلوانان را نیم خدا می‌نامیدند. مشهورترین پهلوان یونان هراکلس می‌باشد. این پهلوان که امروزه بیشتر به نام هرکول معروف است، پهلوان ملی قوم دروس و پسر زئوس بوده است. پهلوان ملی آتن تزه بود. آتنی‌ها معتقد بودند که تزه شهر آتن را از سلطه کرت بیرون آورده است. مردم تب پادشاه خود «ادیپ» را به عنوان پهلوان ملی شمرده و می‌پرستیدند. پهلوان تسالی «ژازن» بود که عده‌ای را برداشته به جستجوی پشم زرین رفت.
- از شخصیت‌هایی که در تاریخ یونان دارای اهمیت هستند به افراد زیر می‌توان اشاره کرد:
 - ۱- هکاته (قرن ششم ق.م): او از اهالی ملیت بود. وی نخستین فردی بود که برای قبول و ضبط اخبار روش تردید را به کار برد و چنانچه خود می‌گفت؛ فقط مطالبی را می‌نوشت که آنها را صحیح می‌دانست. هکاته در جغرافیا نیز مهارت داشت و نقشه‌هایی از جهان را در کتاب خود جمع‌آوری کرد. وی به پدر جغرافیا مشهور می‌باشد. هکاته نخستین فردی است که تاریخ و جغرافیا را به صورت رشته مخصوصی از معلومات در آورد.
 - ۲- هرودوت (۴۸۰ - ۴۲۵ ق.م): او در هالیکارناس یکی از شهرهای آسیای صغیر به دنیا آمد. وی در کتاب خود تاریخ یونان را نوشت که مهمترین بخش آن تاریخ جنگ‌های مدی است. هرودوت اغلب نوشته‌های هکاته را مورد انتقاد قرار می‌داد و آنچه را که خود به چشم می‌دید معتبر می‌دانست. وی تاریخ را از صورت ساده و کودکانه‌ای که داشت بیرون آورد. هرودوت از جانب سیسرون خطیب رومی به «پدر تاریخ» مشهور شد. وی کتابش را در زمان پریکلس در میدان عمومی شهر برای مردم می‌خواند و مجلس ملی پاداشی معادل ده تالان به او داد.
 - ۳- توسیدید (۴۷۱ - ۳۹۵ ق.م): وی در شبه جزیره آتیک به دنیا آمد. او در سال ۴۲۴ ق.م به عنوان فرماندهی یکی از دسته‌های ناوگان آتن انتخاب شد ولی سپس محکوم به اشتباه شد و مابقی عمر خود را در تبعید گذراند. توسیدید جنگ‌های پلوپونز را به رشته تحریر در آورد. وی در تاریخ خود بیشتر سعی کرد در نقل حوادث به حقیقت‌جویی بپردازد و رابطه علی و معلولی بین حوادث برقرار کند. در تاریخ توسیدید افسانه و مذهب جایی نداشت و در ذکر حوادث بی‌طرفی کامل رعایت شده است.
 - ۴- فیثاغورث (قرن پنجم ق.م): وی از اهالی ساموس بود و واقعیت را در اعداد و ریاضیات می‌دانست. فیثاغورث پایه‌گذار مکتب اعداد به شمار می‌رود. او اعتقاد داشت اعداد اساس دنیا است و درباره سرنوشت به تناسخ معتقد بود.

۵- سقراط (۴۷۰ - ۳۹۹ ق.م): سقراط بیشتر وقت خود را به مطالعه انسان گذراند. در نظر سقراط فلسفه غیر از حکمت الهی و ما بعدالطبیعه و علوم طبیعی عبارت بود از علم اخلاق و سیاست و منطق. وی در مکالمات خود با اشخاص، اول به روشی که تقریباً جنبه استهزایی داشت متوسل می‌شد و پس از آنکه مخاطب را به نادانی خود معترف می‌ساخت و سهو و خطای او را به وسیله سوال و جواب و مجادله (دیالکتیک) ثابت می‌کرد، به همان ترتیب به مکالمه و سوال و جواب ادامه می‌داد تا حقیقت را آشکار سازد. این قسمت تعلیمات سقراط را مامائی نامیده‌اند. سقراط شاگردان و پیروان زیادی داشت که از معروف‌ترین آنها می‌توان از آریستئیپ و آنتیستین و افلاطون نام برد. آنتیستین پیشوای مکتب کلبی‌ها بود.

۶- افلاطون (۴۲۸ - ۳۴۸ ق.م): او در آتن و همزمان با حکومت داریوش دوم در ایران، به دنیا آمد. وی به دلیل قامت بلند و ورزیده‌اش به پلاتون معروف بود. افلاطون به تقلید از سقراط به تعلیم فلسفه پرداخت و به همین منظور دانشگاه آکادمی را در نزدیکی آتن بنا کرد. افلاطون معتقد بود که ریاضیات برای پرورش قوای فکری و تحلیل مسائل فلسفی بی‌اندازه موثر است. اصول عقاید او در رساله معروفش به نام «جمهوری» بیان شده است. آکادمی افلاطون تا سال ۹۰۰ میلادی هم‌چنان برقرار بود تا اینکه ژوستینی‌نین، امپراتور روم شرقی در سال ۵۲۹ میلادی دستور انحلال آن را صادر کرد.

۷- ارسطو (۳۸۴ - ۳۲۲ ق.م): وی در استاژیر متولد شد و مدتی مربی اسکندر پادشاه مقدونی بود. وی مانند افلاطون به دو اصل عقیده داشت و ماده را از تصور یا صورت متمایز می‌دانست. ارسطو نخستین کتاب بوتانیک (یعنی علم گیاهان) و اولین رساله درباره قوانین فکر را تالیف کرد. دو اثر تاریخی ارسطو کتاب‌های «سیاست» و «قانون اساسی آتن» هستند. کتاب سیاست شامل رساله مبسوطی درباره منشاء دولت است. ارسطو در این کتاب طبیعت دولت و اشکال گوناگون آن را بررسی می‌کند. وی تمام اشکال نظام دولتی را که ممکن می‌پندارد، تحلیل می‌کند. او سرانجام طرح ساده دولتی را می‌ریزد که باید پولیسی کوچک و بسته و براساس کشاورزی باشد. در این پولیس‌ها توده کارگران از حقوق مدنی محروم هستند. وظیفه این دولت به سعادت رساندن شهروندان است. وی به نظام اسپارت که در نظرش نظامی نزدیک به کمال مطلوب می‌نمود میل داشت. ارسطو در کتاب دیگرش به نام قانون اساسی آتن، تاریخ نظام سیاسی آتن را از زمان صورت‌بندی آن در آتیک تا پایان جنگ‌های پلوپونز شرح داده است. ارسطو در این کتاب نشان می‌دهد هرگز هواخواه دموکراسی آتن نیست. وی معتقد است یک جامعه متمدن نمی‌تواند بدون برده وجود داشته باشد. او می‌گوید برده عالی‌ترین شکل مال و کامل‌ترین ابزار است و این بر حسب طبیعت افراد است که عده‌ای برده و عده دیگری آزادند. بدین ترتیب ارسطو به شدت تحت تاثیر بحران دموکراسی برده‌دار آتن قرار گرفت. ارسطو دشمن مجامع وسیع دولتی و مخالف توسعه بازرگانی و حرف است و با شهرهای بزرگ ضدیت دارد.

مقدونیه

مقدونیه ناحیه‌ای در شمال یونان است. مردم یونان اهالی مقدونیه را بیگانه و وحشی محسوب می‌کردند. پادشاهان مقدونی خود را به اقوام هلن نزدیک کردند و اجازه شرکت در مسابقات المپی را به دست آوردند. این پادشاهان که خود را از اعقاب هرکول (هراکلس) می‌دانستند، از طریق مجمع ارتش به قدرت می‌رسیدند. مقدونیه در قرن ۵ ق.م به اطاعت پارس‌ها در آمد و پس از جنگ سالامیس استقلال از دست رفته را بازیافت. فیلیپ دوم (فیلیپ مقدونی) در سال ۳۶۰ ق.م به پادشاهی مقدونیه رسید. وی قدرت نظامی مقدونیه را افزایش داد. اساس نیروی نظامی فیلیپ بر سپاهیان پیاده سنگین اسلحه استوار بود که به طور فالانژ آرایش می‌یافت. در آتن گروهی از مردم به رهبری اشین طرفدار فیلیپ و گروهی از مردم به رهبری ایزوکرآت مخالف فیلیپ بودند و می‌خواستند تحت سرپرستی ایرانیان قرار گیرند. در میان دشمنان فیلیپ شخصی به نام دموستن وجود داشت. دموستن آتنی‌ها را به جنگ با فیلیپ تشویق می‌کرد و آنها را از قدرت روز افزون مقدونی‌ها آگاه می‌کرد. نطق‌های او بر علیه فیلیپ به «فی‌لی‌پیک» معروف می‌باشد. آتنی‌ها با مردم تب متحد شدند، ولی در جلگه بئوسی در ناحیه کرونه از سپاهیان فیلیپ در سال ۳۳۸ ق.م شکست خوردند و با فیلیپ قرارداد صلحی را امضاء کردند.

تمام شهرهای یونان به استثنای اسپارت با فیلیپ متحد و اتحادیه کرنٹ را تشکیل دادند. فیلیپ از اعضای این اتحادیه خواست تا آماده جهاد ملی با پارس‌ها شوند. ولی عاقبت به دست یکی از اطرافیان کشته شد. بعد از او پسرش اسکندر روی کار آمد. او توانست یونانی‌ها را متحد و ایران را تصرف کند. بعد از مرگ او ممالک تحت تصرفش فرو پاشید. بعد از جنگ‌های پونیک که میان روم و کارتاژ رخ داد و به پیروزی رومی‌ها منجر شد، رومی‌ها به سوی مقدونیه روی آوردند و در جنگ سینوسفال در سال ۱۹۷ ق.م فیلیپ پنجم پادشاه مقدونی را شکست دادند. فلامی‌نیوس کنسول روم بعد از مغلوب کردن فیلیپ پنجم به کرنٹ آمد و آزادی یونان را اعلام کرد. در یونان اتحادیه‌ای از طبقه عوام به نام اتحادیه آکایی بر علیه رومی‌ها شکل گرفت. ولی چون میان اعضای اتحادیه و اسپارت اختلاف در گرفت این اتحادیه از بین رفت. مومیوس سردار رومی شهر کرنٹ را تصرف و آن را به آتش کشید. یونان از این به بعد رسماً جزء متصرفات روم در آمد و یکی از ایالات رومی شد.

[پرسش‌های چهارگزینه‌ای]

- ۱- جمهوری دموکراتیک آتن در زمان چه کسی برقرار شد؟ (سراسری-۸۷)
- (۱) تمیستوکل (۲) پریکلس (۳) میلیتاد (۴) هی‌پپاس
- ۲- کدام یک از انگیزه‌های زیر در لشکرکشی داریوش به یونان مؤثرتر بود؟ (سراسری-۸۷)
- (۱) سرکوب مردم لیدیه (۲) دستیابی به ثروت معابد آتن
(۳) جهانگشایی و دریافت باج و خراج (۴) تسلط بر مراکز بازرگانی آسیای صغیر
- ۳- الواح دوازده‌گانه مربوط به کدام تمدن است؟ (سراسری-۸۷)
- (۱) روم (۲) بابل (۳) فنیقی (۴) یهودی
- ۴- خطابه‌ی معروف پریکلس بیشتر در ستایش چه موضوعی بود؟ (سراسری-۸۸)
- (۱) برتری فرهنگ یونانی نسبت به فرهنگ اسپارته
(۲) سربازان گمنام در جنگ آتن - اسپارته
(۳) سربازان گمنام در جنگ آتن علیه پارسیان
(۴) نظام تعلیم و تربیت در آتن
- ۵- کدام مورخ یونانی برای نخستین بار به شرح علل بروز جنگ پرداخت؟ (سراسری-۸۸)
- (۱) هرودوت (۲) گزنفون (۳) توسیدید (۴) پلوتارک
- ۶- اصلی‌ترین پیام ایلپاد و اودیسه چیست؟ (سراسری-۸۹)
- (۱) جنگ میان حماسه‌ی عشقی و شور جنگی
(۲) جدال میان فضیلت و رذالت انسانی
(۳) مبارزه بر سر قدرت میان قهرمانان می‌سنی
(۴) جدال بین خشونت و رأفت در صحنه سیاست
- ۷- ائتلاف «سامنی» از چه گروه‌های سیاسی تشکیل شده بود؟ (سراسری-۸۹)
- (۱) کلنی نشین‌های ایونی در آسیای صغیر
(۲) گروه‌های کارتاژی در شرق مدیترانه
(۳) گروه‌های سیسیلی - ناپلی
(۴) طوایف مخالف جمهوری روم در ایتالیای شمالی

- ۸- آتن در چه زمینه‌ای از اسپارت ضعیف‌تر بود؟ (سراسری-۹۲)
- (۱) حصار شهر (۲) نیروی زمینی (۳) نیروی دریایی (۴) تجارت و ثروت
- ۹- در ساختار سیاسی - اجتماعی دولت اسپارت، «افورها» دارای چه مقامی بودند؟ (سراسری-۹۳)
- (۱) نظامی (۲) قضایی (۳) مذهبی (۴) اقتصادی
- ۱۰- کدام گزینه در مورد صلح کالیاس و صلح نیکياس درست است؟
- (۱) صلح کالیاس بین ایران و روم و صلح نیکياس بین ایران و یونان بود.
 (۲) صلح کالیاس بین روم و یونان و صلح نیکياس بین روم و ژرمن‌ها بود.
 (۳) صلح کالیاس بین ایران و یونان و صلح نیکياس بین آتن و اسپارت بود.
 (۴) صلح کالیاس بین روم و کارتاژ و صلح نیکياس بین یونان و گت‌ها بود.
- ۱۱- در جنگ پلوپونز کدام کشور خارجی به نفع یکی از طرفین درگیری وارد شد؟
- (۱) ایران به نفع اسپارت، علیه یونان (۲) ایران به نفع یونان، علیه اسپارت
 (۳) لیدییه به نفع اسپارت، علیه یونان (۴) مقدونیه به نفع یونان، علیه اسپارت
- ۱۲- در یونان باستان، تاسیس شورای پانصد نفره از اصلاحات کدام یک از مصلحین زیر است؟
- (۱) کلئیس تنس (۲) سولون (۳) دراکون (۴) پریکلز
- ۱۳- مهمترین مأخذ برای آگاهی بر وضعیت جامعه یونانی در اوائل هزاره اول ق.م کدام است؟
- (۱) ایلید و ادیسه (۲) جنگ‌های مدیک
 (۳) تاریخ هرودت (۴) تاریخ جنگ‌های پلوپونزوس
- ۱۴- جنگ پونیک بین کدام امپراطوری‌ها و بر سر چه موضوع مهمی رخ داد؟
- (۱) بین ایران - یونان بر سر تصرف لیدییه
 (۲) بین روم - کارتاژ بر سر آسیای صغیر
 (۳) بین روم - کارتاژ بر سر تجارت مدیرترانه
 (۴) بین یونان - روم بر سر تصرف مقدونیه
- ۱۵- نویسنده تاریخ جنگ‌های پلوپونز کیست و نتیجه آن چه بود؟
- (۱) توسیدید - ویرانی یونان
 (۲) پلوتارک - پیروزی یونانی‌ها به فیلیپ مقدونی
 (۳) گزنفون - پیروزی یونان بر بربرها
 (۴) هرودت - پیروزی یونانی‌ها بر ایرانی‌ها

۱۶- دولتهای جانشین اسکندر عبارت بودند از:

- ۱) سلوکیان در یونان - آنتی‌گونه در مصر - بطلمیوس در ایران
- ۲) آنتی‌گونه در یونان - سلوکیان در ایران - بطلمیوس در ایتالیا
- ۳) سلوکیان در ایران - آنتی‌گونه در یونان - بطلمیوس در مصر
- ۴) سلوکیان در ایران - اتروسک‌ها در ایتالیا - بطلمیوس در یونان

۱۷- کدام مورخ یونانی برای نخستین بار به تجزیه و تحلیل علّی حوادث پرداخت؟

- ۱) توسیدید
- ۲) تیت‌لوی
- ۳) گزنفون
- ۴) هرودوت

۱۸- صلح «کالیاس» در پی چه حادثه‌ای و میان کدام کشورها امضاء شد؟

- ۱) آتش‌سوزی آکروپل بین آتنیان و پارسیان
- ۲) جنگ «ترموپیل» میان پارسیان و یونانیان
- ۳) جنگ «ماراتن» بین اسپارتیان و ایرانیان
- ۴) نبرد «پلاته» میان پارسیان و یونانیان

۱۹- صلح کالیاس بین کدام کشورهای باستانی به امضاء رسید؟

- ۱) آتن و ایران
- ۲) آتن و اسپارت
- ۳) ایران و روم
- ۴) ایران و مصر

۲۰- در آتن به چه طبقه‌ای ژنومورها اطلاق می‌شد؟

- ۱) مالکان بزرگ
- ۲) کشاورزان کوچک
- ۳) جنگ‌جویان
- ۴) اشراف

[پاسخ پرسش‌های چهارگزینه‌ای]

- ۱- گزینه (۲).
- ۲- گزینه (۳).
- ۳- گزینه (۳).
- ۴- گزینه (۲).
- ۵- گزینه (۳).
- ۶- گزینه (۲).
- ۷- گزینه (۳).
- ۸- گزینه (۲).
- ۹- گزینه (۲).

۱۰- گزینه (۳). در سال ۴۴۹ ق.م بعد از جنگ‌های هخامنشیان و یونانیان که به جنگ‌های مدی معروف شده بود، صلحی میان اردشیر اول هخامنشی و آتنی‌ها منعقد شد که به صلح کالیاس معروف گشت. براساس این صلح به جنگ‌های مدی خاتمه داده شد و استقلال شهرهای یونانی آسیای صغیر به رسمیت شناخته شد. در قرن پنجم ق.م میان آتن و اسپارت جنگ‌هایی رخ داد که به جنگ‌های پلوپونز معروف گشت. در خلال این جنگ‌ها، در سال ۴۲۱ ق.م صلحی به نام نیسیاس (نیکياس) بین طرفین منعقد شد ولی طولی نکشید که دو طرف این صلح را زیر پا گذاشتند و جنگ بین آنها ادامه پیدا کرد.

۱۱- گزینه (۱). جنگ‌های پلوپونز در قرن پنجم ق.م میان اسپارت و آتن رخ داد. پادشاهان هخامنشی مانند اردشیر اول و داریوش دوم با کمک‌های مالی خود به اسپارت، در مقابل آتن موضع گرفتند. سیاست پادشاهان هخامنشی در طول جنگ‌های پلوپونز، طولانی شدن جنگ‌ها و در نتیجه ضعف دولت شهرهای یونانی بود.

۱۲- گزینه (۱). کلیستن (کلیس تنس) رهبر آتنی‌ها، شورای ۴۰۰ نفری آتن را به شورای ۵۰۰ نفری به نام بوله تبدیل کرد. اعضای این شورا دیگر انتخابی نبودند و از راه قرعه‌کشی انتخاب می‌شدند.

۱۳- گزینه (۱). از مهمترین منظومه‌هایی که از ادبیات یونان باقی مانده است، ایلید و اودیسه اثر هومر می‌باشند که در قرن هشتم ق.م تحریر شده‌اند. موضوع کتاب ایلید شرح جنگ‌های

یونانیان با مردم تروا و موضوع کتاب اودیسه، شرح حال اودیسی جنگجوی یونانی است. این دو کتاب اطلاعات مفیدی از جامعه یونان در هزاره اول ق.م ارائه می‌دهند.

۱۴- گزینه (۳). جنگ‌های پونیک در سه دوره میان روم و کارتاژ بر سر تسلط تجاری و بحری بر مدیترانه، به وقوع پیوست. جنگ‌های پونیک در سال ۱۴۶ ق.م با تخریب و نابودی کامل کارتاژ به پایان رسید.

۱۵- گزینه (۱).

۱۶- گزینه (۳). در بخش ایران باستان این سؤال بررسی شده است.

۱۷- گزینه (۱). توسیدید (۴۷۱ - ۳۹۵ ق.م)؛ در شبه جزیره آتیک به دنیا آمد. او در سال ۴۲۴ ق.م به عنوان فرماندهی یکی از دسته‌های ناوگان آتن انتخاب شد ولی سپس محکوم به اشتباه شد و مابقی عمر خود را در تبعید گذراند. توسیدید جنگ‌های پلوپونز را به رشته تحریر در آورد. وی در تاریخ خود بیشترین سعی کرد در نقل حوادث به حقیقت‌جویی بپردازد و رابطه علی و معلولی بین حوادث برقرار کند. در تاریخ توسیدید افسانه و مذهب جایی نداشت و در ذکر حوادث بی‌طرفی کامل رعایت شده است.

۱۸- گزینه (۴).

۱۹- گزینه (۱).

۲۰- گزینه (۲).

[سؤال‌های چهارگزینه‌ای آزمون سراسری ۱۳۹۹]

- ۱- از زمان کدام امپراتور، حکومت روم مسیحیت را پذیرفت؟
 (۱) ژولین (۲) دیوکلسین (۳) کنستانس (۴) کنستانتین
- ۲- در یونان «اوپاتریدها» چه کسانی بودند؟
 (۱) نجبا (۲) پیشه‌وران (۳) کشاورزان (۴) دریانوردان
- ۳- جنگ «مدی»، اولین بار بین کدام دولت‌ها اتفاق افتاد؟
 (۱) پارس با آتن (یونان)، زمان کوروش (۲) اشکانیان با روم، زمان مهرداد دوم
 (۳) پارس با آتن (یونان)، زمان داریوش (۴) اشکانیان با روم، زمان مهرداد اول
- ۴- نتیجه جنگ‌های پلوپونزی در تاریخ سیاسی یونان باستان چه بود؟
 (۱) برتری دولت شهر تبس
 (۲) پیروزی اسپارت و تسلیم آتن
 (۳) فتح یونان توسط مقدونیه به رهبری فیلیپ
 (۴) اعاده نظام جباری در دولت شهرهای یونان
- ۵- نخستین حکومت سه نفری در تاریخ روم مربوط به کدام گزینه است؟
 (۱) پمپه - کراسوس - سزار (۲) سزار - سیلا - پمپه
 (۳) کراسوس - پمپه - اوکتاویوس (۴) ملتوس - کراسوس - لوکولوس
- ۶- منظور از «موروهای» اسپانیا چه کسانی هستند؟
 (۱) یهودیان اسپانیا (۲) ارتدوکس‌های اسپانیا
 (۳) عرب‌های ساکن اسپانیا (۴) پرتغالی‌های ساکن اسپانیا
- ۷- سلسله پلانتاژنه (آنژو) در ۱۱۵۴ م توسط هانری دوم در چه کشوری آغاز شد؟
 (۱) فرانسه (۲) انگلیس (۳) روم (۴) یونان
- ۸- کدام شاه فرانسه، برای نخستین بار در سال ۱۳۰۲ م فرمان تشکیل مجلس (اتازنرو) یعنی اجتماع نمایندگان نجبا، روحانیون و بورژوازی را صادر کرد؟
 (۱) لوئی نهم (۲) ژان لوبون
 (۳) شارل چهارم (۴) فیلیپ لوبل

- ۹- در جنگ سوم صلیبی پادشاهان کدام کشورهای اروپایی شرکت داشتند؟
 (۱) فرانسه - آلمان - انگلیس (۲) فرانسه - آلمان - روسیه
 (۳) روسیه - ایتالیا - یونان (۴) فرانسه - انگلیس - یونان
- ۱۰- در نتیجه کدام واقعه، امپراطوری کارولنژین دچار تجزیه شد؟
 (۱) حمله نورمن‌ها (۲) مرگ شارلمانی (۳) عهدنامه وردن (۴) شورش ساکسون‌ها
- ۱۱- اولین دوک روسیه، بنیانگذار شهر بزرگ نووگورود و رهبر مهاجران اسکاندیناو (وارگ‌ها) در قرن ۹ م که بود؟
 (۱) اولگ (۲) روریک (۳) ولادیمیر (۴) یاروسلاو
- ۱۲- پولاپ‌ها، چک‌ها، اسلوواک‌ها و پولونه‌ها از کدام گروه از اسلاوها می‌باشند؟
 (۱) شمالی (۲) جنوبی (۳) شرقی (۴) غربی
- ۱۳- «ماگنات‌ها» در تاریخ قرون جدید لهستان چه کسانی هستند؟
 (۱) مالکان بزرگ ارضی
 (۲) سربازان غیردائمی روزمزد
 (۳) کارگران صنایع کشتی‌سازی در کراکوف
 (۴) روس تبارهایی که در این کشور به تجارت پوست و الوار می‌پرداختند.
- ۱۴- کدام قرارداد صلح در سال ۱۵۵۵ م به جنگ‌های مذهبی در آلمان پایان داد؟
 (۱) باویر (۲) وورتمبرگ (۳) اوگسبورگ (۴) فرانکفورت
- ۱۵- کدام فرقه مذهبی معتقد است کلیسا باید از طریق هیئت‌هایی با اصول شورایی اداره شود؟
 (۱) کویکرها (۲) ژزوئیت‌ها (۳) پیورتین‌ها (۴) پرسبیتترین‌ها
- ۱۶- جنگ موسوم به «هفت هفته‌ای» در سال ۱۸۶۶ میان کدام دولت‌های اروپایی رخ داد؟
 (۱) اتریش و فرانسه (۲) آلمان و اتریش (۳) آلمان و فرانسه (۴) دانمارک و آلمان
- ۱۷- در میان مارکسیست‌های روسیه کدام شخصیت لقب «رهبر بزرگ یا پدر کمونیزم» یافت؟
 (۱) لنین (۲) استالین (۳) پلخانف (۴) تروتسکی
- ۱۸- قرارداد صلح «برست لیتوفسک» در ۳ مارس ۱۹۱۸، بین کدام کشورها منعقد گردید؟
 (۱) روسیه شوروی و ایتالیا (۲) آلمان و روسیه شوروی
 (۳) روسیه شوروی و اتریش (۴) آلمان و فرانسه

- ۱۹- منظور از واقعه «یکشنبه خونین» در ۲۲ ژانویه ۱۹۰۵، روسیه چیست؟
- (۱) قتل عام مخالفین پس از ترور ناکام امپراتور نیکلای دوم
 - (۲) تظاهرات کارگران معدن در مسکو و سرکوب به وسیله ارتش نیکلای دوم
 - (۳) درگیری‌های فرقه‌ای مابین گروه‌های مسلح سلطنت‌طلب و مذهبیون افراطی ارتدوکس
 - (۴) تظاهرات کارگران به رهبری گئورگی گاپون در سن پترزبورگ و قتل عام آنان به وسیله نیروهای دولتی
- ۲۰- اتحاد مقدس در سال ۱۸۱۵ م. میان کدام کشورها منعقد شد؟
- (۱) روسیه - انگلیس - آلمان
 - (۲) انگلیس - آلمان - اتریش
 - (۳) روسیه - پروس - اتریش
 - (۴) اتریش - پروس - انگلیس
- ۲۱- شعار «آسیای برای آسیائیان» از سوی کدام کشور در جنگ دوم جهانی مطرح و تبلیغ می‌شد؟
- (۱) ژاپن
 - (۲) هند
 - (۳) چین
 - (۴) عثمانی
- ۲۲- کدام مورد از اهداف کنگره وین به شمار می‌آید؟
- (۱) ابقای نظام جمهوری در فرانسه
 - (۲) حفظ منافع امپراطوری اتریش
 - (۳) بازگرداندن اروپا به دوران قبل از ناپلئون
 - (۴) بسط قلمرو روسیه به عنوان فاتح جنگ‌های ناپلئونی
- ۲۳- چشم‌گیرترین و همه‌جانبه‌ترین تغییر اجتماعی در نیمه دوم قرن بیستم چه بود؟
- (۱) افزایش نظامیان
 - (۲) زوال دهقانان
 - (۳) افزایش مشاغل دریایی
 - (۴) زوال سربازان پیاده نظام
- ۲۴- فرمان «نانت» را چه کسی صادر کرد و مضمون آن چه بود؟
- (۱) لوئی چهاردهم - قتل عام پروتستان‌های فرانسه
 - (۲) هانری دوناوار - قتل عام پروتستان‌های فرانسه
 - (۳) لوئی چهاردهم - آزادی مذهبی به پروتستان‌های فرانسه
 - (۴) هانری دوناوار - آزادی مذهبی به پروتستان‌های فرانسه
- ۲۵- قانون «فلاپر» سال ۱۹۲۸ انگلستان به کدام یک از اقدامات مربوط می‌شود؟
- (۱) اعطای خودمختاری به حکومت ایرلند
 - (۲) توسعه قانون اصلاحات انتخابات
 - (۳) اعطای حق رأی به زنان از ۲۱ سال به بالا
 - (۴) برنامه مترقی قانون آموزش و پرورش

[پاسخ سؤال‌های چهارگزینه‌ای آزمون سراسری ۱۳۹۹]

- | | | |
|----------------|----------------|---------------|
| ۱۹- گزینه (۴). | ۱۰- گزینه (۳). | ۱- گزینه (۴). |
| ۲۰- گزینه (۳). | ۱۱- گزینه (۲). | ۲- گزینه (۱). |
| ۲۱- گزینه (۱). | ۱۲- گزینه (۴). | ۳- گزینه (۳). |
| ۲۲- گزینه (۳). | ۱۳- گزینه (۱). | ۴- گزینه (۲). |
| ۲۳- گزینه (۲). | ۱۴- گزینه (۳). | ۵- گزینه (۱). |
| ۲۴- گزینه (۴). | ۱۵- گزینه (۴). | ۶- گزینه (۳). |
| ۲۵- گزینه (۳). | ۱۶- گزینه (۲). | ۷- گزینه (۲). |
| | ۱۷- گزینه (۱). | ۸- گزینه (۴). |
| | ۱۸- گزینه (۲). | ۹- گزینه (۱). |

[سؤال‌های چهارگزینه‌ای آزمون سراسری ۱۴۰۰]

- ۱- جمهوری پنجم فرانسه در چه سالی به وجود آمد و نتیجه آن چه بود؟
 (۱) ۱۹۴۶- تضعیف قانون اساسی (۲) ۱۹۵۸- تضعیف قانون اساسی
 (۳) ۱۹۴۶- افزایش قدرت رئیس‌جمهور (۴) ۱۹۵۸- افزایش قدرت رئیس‌جمهور
- ۲- کتاب معروف «تکوین طبقه کارگر در انگلستان» که نمونه‌ای برجسته از تاریخ‌نگاری معطوف به «تاریخ از پایین» و «تاریخ مردم» می‌باشد از کیست؟
 (۱) ادوارد پالمر تامپسون (۲) اریک هایزبام
 (۳) ریچارد گرین (۴) کریستوفر هیل
- ۳- رهبران دول متفق در جنگ جهانی دوم (چرچیل، استالین و روزولت) برای اولین بار در کدام کنفرانس نقشه‌های مؤثری را برای عملیات نظامی علیه متحدین و به ویژه آلمان طراحی و تدوین کردند؟
 (۱) کریمه (۲) تهران (۳) قاهره (۴) مسکو
- ۴- مهم‌ترین اثر تاریخی قرن ۱۸، که تاریخ و تاریخ‌نویسی را در اروپا به پیشرفت و آستانه علمی رساند کدام است و نویسنده آن کیست؟
 (۱) تاریخ شارل دوازدهم - ولتر
 (۲) تاریخ اسکاتلند - ویلیام رابرتسون
 (۳) تاریخ بریتانیای کبیر - دیوید هیوم
 (۴) تاریخ انحطاط و سقوط امپراتوری روم غربی - ادوارد گیبون
- ۵- کدام امپراتور روسیه پیروی از تمام مذاهب را آزاد گذاشت؟
 (۱) کاترین اول (۲) پتر کبیر (۳) کاترین دوم (۴) ایوان ششم
- ۶- آخرین جلوه عظمت و اقتدار ناپلئون کدام حادثه بود؟
 (۱) حمله ناپلئون به روسیه (۲) جنگ ناپلئون با پروس
 (۳) انعقاد عهدنامه تیلسیت (۴) حمله ناپلئون به مصر
- ۷- در سرآغاز رنسانس، شهرهای ایتالیا از چه لحاظ با هم تفاوت داشتند؟
 (۱) فرهنگی (۲) سیاسی (۳) مذهبی (۴) زبانی

- ۸- قرارداد صلح اوترخت (۱۷۱۳ م) میان کدام کشورها منعقد شد؟
 (۱) فرانسه و آلمان (۲) فرانسه و هلند (۳) انگلیس و فرانسه (۴) انگلیس و اسپانیا
- ۹- کدام مورد از علل تأخیر فرانسه در راه رشد سرمایه‌داری و انقلاب صنعتی به شمار نمی‌رود؟
 (۱) ساخت فتودالی جامعه فرانسه
 (۲) موقعیت طبیعی و جغرافیایی فرانسه
 (۳) سیاست‌های مذهبی کلیسای کاتولیک
 (۴) عدم علاقه اشراف فرانسه به تجارت و بازرگانی
- ۱۰- در تاریخ اروپا «لایون‌ها» ساکنان اولیه کدام ناحیه بودند؟
 (۱) جزیره کرت (۲) شبه جزیره ایبری (۳) اسکاندیناوی (۴) شبه جزیره بالکان
- ۱۱- اصطلاح آلبی‌ژواها در تاریخ اروپای قرون وسطی به چه کسانی اشاره دارد؟
 (۱) مرتدین (۲) نجبای یاغی (۳) دهقانان شورشی (۴) مهاجمان بیگانه
- ۱۲- در سال ۱۳۰۲ م، «مجلس اتاژنرو» در فرانسه برای مشارکت کدام گروه و جهت نظارت بر چه اموری تشکیل گردید؟
 (۱) روحانیون - امور مذهبی کلیسا و اداره امور دولت
 (۲) تجار و بازرگانان - نحوه گرفتن مالیات و اداره امور دولت
 (۳) اشراف - امور زمین‌داری فتودال‌ها و رابطه آن‌ها با دولت
 (۴) نظامیان - سرکوب مخالفان داخلی و دفاع در مقابل تهاجم خارجی
- ۱۳- کدام فرقه مذهبی در اروپای قرن یازدهم و دوازدهم پیرو اصول عقاید مانی بودند؟
 (۱) سیسترسین‌ها (۲) دومی‌نیکن‌ها (۳) ودواها (۴) آلبی‌ژواها
- ۱۴- موروثی شدن فیف‌ها یا زمین‌های اهدایی پادشاهان به زیردستانشان از زمان کدام پادشاه سلسله فرانک‌ها در اروپا رسمیت یافت؟
 (۱) داگوبر اول در سال ۶۳۸ م (۲) کلوویس در سال ۴۸۱ م
 (۳) کلوتر دوم در سال ۶۱۳ م (۴) شارل لوشوو در سال ۸۷۷ م
- ۱۵- کتاب «بازرگان ونیزی یا تاجر ونیزی» اثر کدام ادیب عهد رنسانس است؟
 (۱) دانتته (۲) رابله (۳) شکسپیر (۴) سروانتس
- ۱۶- عصر باشکوه حکومت اسلامی مالاکا در قرن ۱۵ م مربوط به کدام کشور است؟
 (۱) اندلس (۲) مالزی (۳) اسپانیا (۴) اندونزی

- ۱۷- منظور از «مورسیک‌ها» در تاریخ اسپانیا مقارن با سلطنت فیلیپ دوم چیست؟
 (۱) مسلمانانی که به زور به مذهب کاتولیک درآمده بودند.
 (۲) آفریقا تبارهایی که به تجارت جواهرات و عاج در اسپانیا می‌پرداختند.
 (۳) لقب اقوامی که از بالکان به اسپانیا وارد شده و به تجارت زیتون مشغول بودند.
 (۴) لقب خانواده آخرین پادشاه پرتغال هانری که با مرگ او حکومت به فیلیپ دوم رسید.
- ۱۸- حکومت امیرنشین نصریه در غرناطه (آخرین دژ مستحکم اسپانیای اسلامی) پس از کدام امپراطوری ایجاد شد؟
 (۱) ممالیک (۲) حمدانیان (۳) الموحدون (۴) المرابطون
- ۱۹- کلیسای بزرگ سنت صوفیا در قرن ششم میلادی توسط چه کسی در قسطنطنیه ساخته شد؟
 (۱) گریگوریو (۲) ژوستینیان (۳) کنستانتین (۴) پاپ الکساندر ششم
- ۲۰- کدام یک از پادشاهان واندال‌ها نیروی دریایی قدرتمند در دریای مدیترانه ایجاد نمود؟
 (۱) بالثار (۲) تئودوریک (۳) اوداواکر (۴) ژان سربیک
- ۲۱- پادشاهی استروگت‌ها در ایتالیا به دست چه کسی بنا نهاده شد؟
 (۱) یپن (۲) کلویس (۳) تئودوریک (۴) اودواکر
- ۲۲- کدام گزینه درباره نخستین جنگ پونیک درست است؟
 (۱) سیادت دریایی در این جنگ با رومی‌ها بود.
 (۲) کارتاژی‌ها به حمایت از سیراکوز برخاستند.
 (۳) کارتاژی‌ها به حمایت از ماموتن‌ها برخاستند.
 (۴) اگرچه تعداد نیروهای رومی زیاد بود ولی سرانجام کارتاژی‌ها پیروز شدند.
- ۲۳- اصلاحات موسوم به «لوکورگوس» که تجدید ساختار سیاسی را به دنبال داشت در کدام یک از دولت شهرهای یونان انجام شد؟
 (۱) تب (۲) آتن (۳) کرنث (۴) اسپارت
- ۲۴- کدام یک از پادشاهان انگلستان در رد عقاید مارتین لوتر و پروتستان، رساله‌ای تحت عنوان «دفاع از هفت شعیره دینی» را نوشت؟
 (۱) ملکه الیزابت (۲) ادوارد ششم (۳) هانری هفتم (۴) هانری هشتم
- ۲۵- نویسنده، دولتمرد و سیاستمدار فرانسوی قرن ۱۹ که کتاب‌های «دموکراسی در آمریکا» و «انقلاب فرانسه» او شهرت بسیاری دارد، کیست؟
 (۱) آرتور دوگوبینو (۲) ژان ژاک روسو (۳) فرانسوا گیزو (۴) آلكسی دوتوکویل

پاسخ سؤال‌های چهارگزینه‌ای آزمون سراسری ۱۴۰۰

- | | | |
|---------------|----------------|----------------|
| ۱- گزینه (۴). | ۱۰- گزینه (۳). | ۱۹- گزینه (۲). |
| ۲- گزینه (۱). | ۱۱- گزینه (۱). | ۲۰- گزینه (۴). |
| ۳- گزینه (۲). | ۱۲- گزینه (۲). | ۲۱- گزینه (۳). |
| ۴- گزینه (۴). | ۱۳- گزینه (۴). | ۲۲- گزینه (۲). |
| ۵- گزینه (۳). | ۱۴- گزینه (۴). | ۲۳- گزینه (۴). |
| ۶- گزینه (۱). | ۱۵- گزینه (۳). | ۲۴- گزینه (۴). |
| ۷- گزینه (۲). | ۱۶- گزینه (۲). | ۲۵- گزینه (۴). |
| ۸- گزینه (۳). | ۱۷- گزینه (۱). | |
| ۹- گزینه (۲). | ۱۸- گزینه (۳). | |

منابع و مأخذ

- ۱- اصفهانیان، داود؛ تحولات اروپا در عهد رنسانس؛ تبریز: انتشارات دانشگاه تبریز، ۱۳۶۷.
- ۲- بهمنش، احمد؛ تاریخ یونان قدیم؛ تهران: انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۱.
- ۳- پالم، رابرت روزول؛ تاریخ جهان نو؛ ترجمه ابوالقاسم طاهری؛ تهران: انتشارات امیرکبیر، جلد اول؛ ۱۳۸۳.
- ۴- پالم، رابرت روزول؛ تاریخ جهان نو؛ ترجمه ابوالقاسم طاهری؛ تهران: انتشارات امیرکبیر؛ جلد دوم، ۱۳۸۳.
- ۵- دولاندلن، ش؛ تاریخ جهانی؛ ترجمه احمد بهمنش؛ تهران: انتشارات دانشگاه تهران، جلد اول، ۱۳۷۰.
- ۶- دولاندلن، ش؛ تاریخ جهانی؛ ترجمه احمد بهمنش؛ تهران: انتشارات دانشگاه تهران، جلد دوم، ۱۳۷۰.
- ۷- دیاکونوف؛ کووالف، س؛ تاریخ جهان باستان؛ تاریخ یونان، جلد دوم؛ ترجمه مهندس صادق انصاری و علی‌اله همدانی و محمد باقر مومنی؛ تهران: نشر اندیشه، ۱۳۵۲.
- ۸- دیاکونوف؛ تاریخ جهان باستان؛ تاریخ روم، جلد سوم؛ ترجمه مهندس صادق انصاری و علی‌اله همدانی و محمد باقر مومنی؛ تهران: نشر اندیشه، ۱۳۵۲.
- ۹- کاسمینسکی، یوگنی و آلکسی یویچ؛ تاریخ قرون وسطی؛ ترجمه محمد باقر مومنی و صادق انصاری؛ تهران: نشر اندیشه، ۱۳۵۸.
- ۱۰- لطفی، نقی؛ علیزاده، محمد علی؛ تاریخ تحولات اروپا در قرون جدید؛ تهران: انتشارات سمت، ۱۳۸۱.
- ۱۱- ماله، آلبر؛ ایزاک، ژوال؛ تاریخ قرون جدید؛ ترجمه سید فخرالدین شادمان؛ تهران: کتاب‌فروشی ابن‌سینا، ۱۳۳۵.
- ۱۲- ماله، آلبر؛ ایزاک، ژوال؛ تاریخ ملل شرق و یونان؛ ترجمه عبدالحسین هژیر؛ تهران: کتاب‌فروشی ابن‌سینا، ۱۳۳۲.
- ۱۳- ممتحن، حسین علی؛ کلیات تاریخ عمومی؛ جلد اول؛ تهران: انتشارات شهید بهشتی، ۱۳۷۰.
- ۱۴- ممتحن، حسین علی؛ کلیات تاریخ عمومی؛ جلد دوم، بخش اول؛ تهران: انتشارات شهید بهشتی، ۱۳۷۰.
- ۱۵- ممتحن، حسین علی؛ کلیات تاریخ عمومی؛ جلد دوم، بخش دوم؛ تهران: انتشارات شهید بهشتی، ۱۳۷۰.
- ۱۶- نقیب‌زاده شهر بابکی، احمد؛ تحولات روابط بین‌الملل (از کنگره وین تا امروز)؛ تهران: نشر قومس، ۱۳۶۹.